

TEKST 117

Why Human History Teaches us to Travel (2016)

Professor Eske Willerslev (født 1971) – dansk DNA-forsker og leder af Center for Geogenetik – forelæser om, hvad mulighederne for nu at læse fortidsmenneskers genom betyder for vores forståelse af menneskets historie.

<https://www.youtube.com/watch?v=tzGfGNIDV7s>

TEKST 118

DNA åbner et nyt vindue ind til 30.000 år af menneskets historie i Europa (2016)

Der gik kun kort tid fra det i 2003 lykkedes at kortlægge den komplette sammensætning af den menneskelige arvemasse, til forskere tog fat på at arbejde med afkodning af fossilt DNA fra arkæologiske fund.

Det gav et gennembrud for den geogenetik, som undersøger, hvordan personer og grupper overalt i verden og gennem historien er biologisk beslægtede med hinanden.

I dag har arkæologer og historikere således fået en ny naturvidenskabelig spormetode at arbejde med. Det har gjort udforskningen af ikke mindst de ældre afsnit af menneskers natur- og kulturhistorie til en spændende byggeplads for nye tolkninger.

<http://videnskab.dk/kultur-samfund/forskere-opdager-et-helt-nyt-kapitel-i-menneskets-historie>

TEKST 119

Charles Darwin: The Descent of Man, and Selection in Relation to Sex (1871)

“The Descent of Man, and Selection in Relation to Sex” by Charles Darwin (1809-1882) was written more than a decade after the author has become known as father of evolution publishing “The Origin of Species” (1859).

In “Descent of Man” Darwin discusses many issues, including evolutionary psychology and the differences between human races.

Man as a social animal

Every one will admit that man is a social being. We see this in his dislike of solitude, and in his wish for society beyond that of his own family. Solitary confinement is one of the severest punishments which can be inflicted. Some authors suppose that man primevally lived in single families; but at the present day, though single families, or only two or three together, roam the solitudes of some savage lands, they always, as far as I can discover, hold friendly relations with other families inhabiting the same district. Such families occasionally meet in council, and unite for their common defence. It is no argument against savage man being a social animal, that the tribes inhabiting adjacent districts are almost always at war with each other; for the social instincts never extend to all the individuals of the same species. Judging from the analogy of the majority of the Quadrumana, it is probable that the early ape-like progenitors of man were likewise social; but this is not of much importance for us. Although man, as he now exists, has few special instincts, having lost any which his early progenitors may have possessed, this is no reason why he should not have retained from an extremely remote period some degree of instinctive love and sympathy for his fellows. We are indeed all conscious that we do possess such sympathetic feelings (23. Hume remarks ('An Enquiry Concerning the Principles of Morals', edit. of 1751, p. 132), "There seems a necessity for confessing that the happiness and misery of others are not spectacles altogether indifferent to us, but that the view of the former...communicates a secret joy; the appearance of the latter... throws a melancholy damp over the imagination."); but our consciousness does not tell us whether they are instinctive, having originated long ago in the same manner as with the lower animals, or whether they have been acquired by each of us during our early years. As man is a social animal, it is almost certain that he would inherit a tendency to be faithful to his comrades, and obedient to the leader of his tribe; for these qualities are common to most social animals. He would consequently possess some capacity for self-command. He would from an inherited tendency be willing to defend, in concert with others, his fellow-men; and would be ready to aid them in any way, which did not too greatly interfere with his own welfare or his own strong desires.

TEKST 120

Racestudier i Danmark (1907)

Hans Peder Steensby (1875-1920) var en internationalt kendt dansk etno- og geograf. Ved siden af sine feltstudier i Mellemøsten, Grønland og Canada beskæftigede han sig også i anden forstand med menneskets naturhistorie og 'raceantropologi'.

Det følgende tekststykke stammer fra artiklen "Racestudier i Danmark", først trykt i Geografisk Tidsskrift, bind 19, 1907:

Ganske vist er det i Øjeblikket Mode at betragte Neandertal-Mennesket som en med de nulevende Mennesker ganske ubeslægtet Menneskeform eller som en

under Istiden uddød egen Menneskeart, der ikke har efterladt sig Afkom og heller ikke formaaet at blande sig med andre Menneskeformer. Navnlig at Par tyske Antropologer Schwalbe og Klaatsch holder energisk paa, at Neandertalmennesket har været en grovere og lavere Form, en i Tilværelseskampen ubrugelig Gren af Menneskeslægten, der snart bukkede under igen. Men de Beviser, de anfører for lav Intelligens og manglende Udviklingsevne, nemlig et mindre Rumfang af Kraniet og den ejendommelige Lavhed af Panden, er i Virkeligheden ikke andet end ganske usikre og biologisk set ikke meget væsentlige Bestemmelser. Adskillige Forskere er da ogsaa traadt op imod denne Anskuelse, saaledes fornylig Kollmann og tidligere Virchow. Sidstnævnte, der jo oprindeligt stillede sig afvisende overfor Neandertalfundets Betydning som Repræsentant for en speciel Menneskerace, maatte, da flere Fund forelaa, indrømme, at her virkelig var en typisk Form; men han hævdede, at den samme Type traf man den Dag i Dag hyppigt i Nordvesttyskland blandt Friser og Hollændere, og han vilde ikke antage, at der var nogen Væsensforskel mellem Istidens og Nutidens Repræsentanter for den. Ogsaa ved andre Lejligheder er den Antagelse, at der findes nutidige „Neandertaloider” (Navnet er benyttet af Virchow) kommet frem, uden at man dog har været i Stand til at give en Forklaring paa dette Fænomen. Ligeledes har man af og til i Grave — ogsaa fra historisk Tid — fundet udpræget neandertaloide Kranier.

Forholdet er da i Virkeligheden det, at Kranier med det ejendommelige Neandertalpræg foruden i Istiden er paavist gennem de senere Tider lige til Nutiden. Anlægger man nu den biologiske Betragtning, vil det ikke kunne nægtes, at det er nærmest foreliggende at antage, at en arvelig typisk Form har fortsat sig fra Generation til Generation gennem de lange Tidsrum, og at den har holdt sig bedst og præget det største Antal Individuer i de Egne af Evropa, hvor den synes at have været eneherkende eller ihvertfald at have spillet en fremtrædende Rolle i det ældste Afsnit af Evropas Bebyggelse under Istiden.

Og efter min Anskuelse er det arvelige typiske Element, der ytrer sig i de gamle Borreby-Kranier og nutildags paa Anholt og Vestjylland samt rimeligvis i mindre udpræget Grad i Østjylland og paa Øerne, da ikke andet end selve det neandertaloide. Dette har vel nok i Tiden Løb, siden det først optraadte her i Evropa i Istiden, været underkastet Udvikling og Ændring, ligesom det jo heller ikke nu forekommer rent, men kun skinner frem gennem en Befolkning af Raceblandinger; men genetisk talt er Nutidens „Neandertaloider” prægede af den fra Istiden kendte Neandertal-Race.

For de fleste vil det vel nok synes dristigt at erklære en af vort Folks Hovedbestanddele for neander-taloid og derigennem paastaa, at praktisk talt har vi saa godt som allesammen de gamle Neandertal-Mennesker blandt vore Forfædre, selv om kun et Mindretal i Legemsbygningen bærer Vidnesbyrd derom. Alligevel nærer jeg ingen Betænkeligheder ved at gøre det, da det er den nærmest foreliggende videnskabelige Forklaring paa de gjorte Iagttagelser.

TEKST 121

Vor Oprindelse (1941)

Johannes V. Jensen (1873-1950) var stærkt optaget af Darwins evolutionsteori, teknologi og naturvidenskab. I sine sene år beskæftigede han sig også som essayist med menneskets naturhistorie:

Til Trods for sin vigende Pande overgik Neandertalmennesket i Hjernekapacitet Gennemsnittet af Nutidskranier, et Faktum man ikke kan forklare sig, naar man samtidig skal se en lavtstaaende Vildmand i ham. Hovedet har domineret, selv om hans Intellekt har været af en anden Art end vor. Han har ikke været en Bogorm, men han har staaet i Forbindelse med Naturen, umiddelbart, paa en intim, udstrakt Maade vi nu ikke kan danne os nogen Forestilling om, enhver Tilsyneladelse og Sammenhæng i Naturen har været som kortlagt i hans Hukommelse, han har kunnet høre Græsset gro, som det hedder i en gammel dyb Talemaade. (...)

Om Neandertalmennesket hersker der en betydelig Uenighed mellem Antropologer, naar Hensyn tages til at Studiematerialet dog er det samme, en amerikansk Skole betragter Neandertaleren som uddød, altsaa en forladt Sidelinje, hvorimod tyske Forskere gaar ud fra at han i det mindste har fortsat sig gennem Krydsning og Opblanding med andre senere Folk. Og hvor man ikke kan finde ham selv faar man i saa Fald Søge ham mellem hans Efterkommere.

Stærkt staar her Hermann Klaatsch, hvis Hypotese om Menneskets Afstamning har været bestridt, men som nu efter hvad jeg ser begynder at vinde Tilhængere igen. Den gaar i Korthed ud paa at da Skovmændene Mennesket har Oprindelse tilfælles med har grenet sig i en Vinkel til den ene Side ned i tropisk Asien, Orang og Gibbon, til den anden Side Evropa og Afrika, Gorilla og Chimpanse, er der Grund til at tro at Menneskestammen ogsaa tidligt har delt sig i to, efter samme Retningslinjer som endnu gor sig gældende, Mongoler i Asien, Hvide i Evropa og Negre i Afrika. Krydsning og Variationer af de to Grundtyper kan have fundet Sted paa et tidligt Tidspunkt, et Slægtsknippe, hvorfra alle de vidtforgreneede Folkeslag man kender er udgaet, med lokale Udviklinger ekstra for hver enkelt. (...)

Der er saaledes ingen Grund til at tro at Neandertaleren er forsvunden, selv om han gaar ud af Systematiken. Ad fysiognomisk Vej kan hans Spor forfølges, hans Bryn gaar igen hos Australieren, der aldeles ikke er Neger, som fastslaet af Klaatsch; en australsk Reliktype kan skimtes i Lavkastelag af en gammel evropæisk Befolkning, at finde med Syvtallet paa Storbyens Lossepladser, hvor han er Samler, ikke ualmindelig heller paa Bondelandet. Mest typisk af kendte Fysiognomier der leder Tanken hen paa Neandertaleren er H. C. Andersen, som man maa antage har bevaret noget af hans Genius, den umiddelbare Tilknytning til Naturen og den animistisk bestemte Fantasi. Kraniet af den danske Herremand, Kai Lykke, der er bevaret, viser det typiske Fremspring af Øjenbrynsbuerne og den

vigende Pande. Antropologisk er Typen bleven paavist paa Anholt og paa Fyn af H. P. Steensby, som andetsteds omtalt.

Skønt primitiv er Urmandens Type os saaledes ikke aldeles fremmed, den gaar igen flygtigt genkendelig i Nutidsmenneskers Træk, pointeret af et forbigaaende Modelune, som før omtalt, Folk i Midten af forrige Aarhundrede med Rundskæg og en barberet Mund. Hvis Mundpartiet er stort og fremstaaende bliver Ligheden direkte som f. Eks. Portrætter af Herbert Spencer viser. Besynderligt nok kan foruden ham Charles Darwin nævnes, som et moderne Menneske, hvis Fysiognomi bærer primitive Træk, hos ham er det ikke netop Mundpartiet men de svære neanderloide Øjenbrynsbuer, der viser Vej.

TEKST 122

Hvad gør Neandertal-DNA i vores genom? (2017)

Today scientists estimate that about 2% of our DNA is from Neanderthals. What does this Neanderthal DNA make in our genome?

<https://www.youtube.com/watch?v=xX2iv4SyNHg>

TEKST 123

Hvordan er du i familie med neandertalere? (2016)

Are you related to Neanderthals or other human species? The chances are pretty high if you live outside of Africa:

<https://www.youtube.com/watch?v=AoRsaoQ5pAo>

TEKST 124

Pave Frans formaning (2016)

Formaning fra pave Frans (født 1936) udsendt af Vatikanets Radio – radiovaticana.va/news, den 11. april 2016:

Kun få minutter efter offentliggørelsen i fredags blev pave Frans' apostolske formaning om familien delt og kommenteret i lande over hele kloden.

Det lange dokument med overskriften »Amoris Laetitia«, eller Kærlighedens glæde, der er en opsummering af de to sidste biskoppelige synoder, bekræfter

Kirkens lære om stabile familier er byggestenene i et sundt samfund og et sted, hvor børnene lærer at elsker, respekt og interagere med andre.

Men på samme tid advarer teksten advarer mod at idealisere de mange udfordringer ved familielivet og opfordrer katolikker til at have omsorg for i stedet for at fordømme dem, hvis liv ikke afspejler undervisningen i Kirken.

Den apostolske formaning blev repræsenteret på et pressemødet i Vatikanets pressecenter af kardinalerne Christoph Schönborn og Lorenzo Baldisseri, sammen med en italiensk ægtepar, der deltog i familiesynoderne i 2014 og 2015 synoders af biskopper.

Kardinal Schönborn lagde ud med at sige, at biskopper bør læse teksten sammen gifte mænd og kvinder, der kæmper med alle de daglige frustrationer og "blandinger af nydelse og kampe", som familielivet udgør. I formaningens ni kapitler, sagde kardinalen, taler pave Frans om familier med en klarhed, der er svære at finde i andre pædagogiske dokumenter i Kirken.

Når det er sagt advarede han om at formaningens ikke er en tekst, der kan læses i en fart eller sammenfattes i nogle få sætninger. Den spænder fra bibelske og åndelige refleksioner over familien til meget praktiske diskussioner om kærlighed, seksualitet og undervisning af børn, til de mange nutidige udfordringer med arbejdsløshed, utilstrækkelige boligforhold, migration og vold, der har en særlig skadelig virkning på familier.

Men formaningens hele 250 sider har "noget har ændret sig" ved den måde, kirken taler om folks personlige liv, gjorde den østrigske kardinal det klart. Fordømmende udtryk som 'lever i synd' eller "irregulære situationer", siger han, er blevet erstattet af et mere åbent sprogbrug, der taler om integration og at følge enhver person uanset på hvilket stadium af livets rejse de befinder sig. Det fremgår tydeligt, at dokumentet siger, at "vi har brug for en sund dosis af selvkritik" for at se, hvordan "den måde, vi præsenterer vores kristne tro og har behandlet andre mennesker" har bidraget til krisen i familielivet i dag.

Det handler dog ikke bare om ændret sprogbrug. Kernen i pave Frans' vision i denne tekst er begrebet om "personlig og pastoral dømmekraft i særlige tilfælde". Det er en erkendelse af, at Kirken ikke bare kan dømme alle ægteskabelige sammenbrud eller ikke-konventionelle relationer på samme måde. I stedet skal præster lære at lytte til hver enkelt persons historie og "gøre plads til de troendes samvittighed... som er i stand til selv at bruge deres egen dømmekraft" i meget komplekse situationer.

Men hvad betyder det så i praksis. De endegyldige svar, sagde kardinalen, findes i punkt 300, hvor paven siger "hverken synoden eller denne formaning kunne forventes at angive et nyt sæt generelle regler, kanoniske af natur og som gælder i alle sager". "One size" passer bare ikke alle, som enhver forælder udmærket godt ved. Desuden understreger paven, at det ikke er ham, men biskopperne i de

forskellige lande, der er bedst til at "finde løsninger" i kulturel overensstemmelse over for lokale traditioner og praksis.

Pave Frans stoler på glæden ved kærlighed, selvom han samtidigt siger at han forstår "dem, der foretrækker en mere stringent sjælesorg som ikke levner rum for forvirring".

...

Så omstyrter dette dokument kirkens traditionelle lære om ægteskab og familie? Absolut ikke. Teksten er fuld af citater fra tidligere paver og er en passioneret blåstempling af den glæde, familielivet kan bringe til mødre og fædre, børn og bedsteforældre, tanter og onkler og hele det udvidede netværk af familielivet, som stadig eksisterer i mange lande i verden i dag. Og mens den ikke giver færdige på alle de udfordringer, så rejser den de spørgsmål som sikrer, at Kirken holder døren åben til den løbende samtale.

TEKST 125

Friederich Engels: "Der Ursprung der Familie, des Privateigentums und des Staats" (1884)

"Der Ursprung der Familie" ist ein Spätwerk von Friedrich Engels (1820-1895). In diesem kleinen Stück beschreibt er den Anthropologe Lewis H. Morgan, und macht eine Einführung in sein Leben und Werk:

II – Die Familie

Morgan, der sein Leben größtenteils unter den noch jetzt im Staat New York ansässigen Irokesen zugebracht und in einen ihrer Stämme (den der Senekas) adoptiert worden, fand unter ihnen ein Verwandtschaftssystem in Geltung, das mit ihren wirklichen Familienbeziehungen im Widerspruch stand. Bei ihnen herrschte jene, beiderseits leicht lösliche Einzelehe, die Morgan als Paarungsfamilie bezeichnet. Die Nachkommenschaft eines solchen Ehepaars war also vor aller Welt offenkundig und anerkannt; es konnte kein Zweifel sein, auf wen die Bezeichnungen Vater, Mutter, Sohn, Tochter, Bruder, Schwester anzuwenden seien. Aber der tatsächliche Gebrauch dieser Ausdrücke widerspricht dem. Der Irokese nennt nicht nur seine eignen Kinder, sondern auch die seiner Brüder seine Söhne und Töchter; und sie nennen ihn Vater. Die Kinder seiner Schwestern dagegen nennt er seine Neffen und Nichten, und sie ihn Onkel. Umgekehrt nennt die Irokesin, neben ihren eignen Kindern, diejenigen ihrer Schwestern ihre Söhne und Töchter, und diese nennen sie Mutter. Die Kinder ihrer Brüder dagegen nennt sie ihre Neffen und Nichten, und sie heißt ihre Tante. Ebenso nennen die Kinder von Brüdern sich untereinander Brüder und Schwestern, desgleichen die Kinder von Schwestern. Die Kinder einer Frau und die ihres Bruders dagegen nennen sich

gegenseitig Vettern und Kusinen. Und dies sind nicht bloß leere Namen, sondern Ausdrücke tatsächlich geltender Anschauungen von Nähe und Entfertheit, Gleichheit und Ungleichheit der Blutsverwandtschaft; und diese Anschauungen dienen zur Grundlage eines vollständig ausgearbeiteten Verwandtschaftssystems, das mehrere hundert verschiedene Verwandtschaftsbeziehungen eines einzelnen Individuums auszudrücken imstande ist. Noch mehr. Dies System ist nicht nur in voller Geltung bei allen amerikanischen Indianern (bis jetzt ist keine Ausnahme gefunden), sondern es gilt auch fast unverändert bei den Ureinwohnern Indiens, bei den dravidischen Stämmen in Dekan und den Gaurastämmen in Hindustan. Die Verwandtschaftsausdrücke der südindischen Tamiler und der Seneka-Irokesen im Staate New York stimmen noch heute überein für mehr als zweihundert verschiedene Verwandtschaftsbeziehungen. Und auch bei diesen indischen Stämmen, wie bei allen amerikanischen Indianern, stehn die aus der geltenden Familienform entspringenden Verwandtschaftsbeziehungen im Widerspruch mit dem Verwandtschaftssystem.

Wie nun dies erklären? Bei der entscheidenden Rolle, die die Verwandtschaft bei allen wilden und barbarischen Völkern in der Gesellschaftsordnung spielt, kann man die Bedeutung dieses so weitverbreiteten Systems nicht mit Redensarten beseitigen. Ein System, das in Amerika allgemein gilt, in Asien bei Völkern einer ganz verschiedenen Race ebenfalls besteht, von dem mehr oder weniger abgeänderte Formen überall in Afrika und Australien sich in Menge vorfinden, ein solches System will geschichtlich erklärt sein, nicht weggeredet, wie dies z.B. McLennan versuchte. Die Bezeichnungen Vater, Kind, Bruder, Schwester sind keine bloßen Ehrentitel, sondern führen ganz bestimmte, sehr ernstliche gegenseitige Verpflichtungen mit sich, deren Gesamtheit einen wesentlichen Teil der Gesellschaftsverfassung jener Völker ausmacht. Und die Erklärung fand sich. Auf den Sandwichinseln (Hawaii) bestand noch in der ersten Hälfte dieses Jahrhunderts eine Form der Familie, die genau solche Väter und Mütter, Brüder und Schwestern, Söhne und Töchter, Onkel und Tanten, Neffen und Nichten lieferte, wie das amerikanisch-altindische Verwandtschaftssystem sie fordert. Aber merkwürdig! Das Verwandtschaftssystem, das in Hawaii in Geltung war, stimmte wieder nicht mit der dort tatsächlich bestehenden Familienform. Dort nämlich sind alle Geschwisterkinder, ohne Ausnahme, Brüder und Schwestern, und gelten für die gemeinsamen Kinder, nicht nur ihrer Mutter und deren Schwestern, oder ihres Vaters und dessen Brüder, sondern aller Geschwister ihrer Eltern ohne Unterschied. Wenn also das amerikanische Verwandtschaftssystem eine in Amerika nicht mehr bestehende, primitivere Form der Familie voraussetzt, die wir in Hawaii wirklich noch vorfinden, so verweist uns andererseits das hawaiische Verwandtschaftssystem auf eine noch ursprünglichere Familienform, die wir zwar nirgends mehr als bestehend nachweisen können, die aber bestanden haben muß, weil sonst das entsprechende Verwandtschaftssystem nicht hätte entstehen können.

“Die Familie”, sagt Morgan, “ist das aktive Element; sie ist nie stationär, sondern schreitet vor von einer niedrigeren zu einer höheren Form, im Maß wie die Gesellschaft von niederer zu höherer Stufe sich entwickelt. Die

Verwandtschaftssysteme dagegen sind passiv; nur in langen Zwischenräumen registrieren sie die Fortschritte, die die Familie im Lauf der Zeit gemacht hat, und erfahren nur dann radikale Änderung, wenn die Familie sich radikal verändert hat.”

TEKST 126

Hvor gamle kan vi blive? (2017)

Psykologiprofessor Svend Brinkman i samtale med Trine Fink:

<http://www.dr.dk/nyheder/viden/naturvidenskab/brinkmann-og-stamcelleforsker-hvor-gamle-kan-vi-blive>

TEKST 127

Genetisk forbedring (2010)

Videoklip fra professor Thomas G. Jensen forelæsning om genetisk manipulation af den menneskelige arvemasse og de etiske problemer, der knytter sig hertil.

Aarhus Universitet, Forskningens Døgn 2010:

<https://www.youtube.com/watch?v=JdY9TvZjpf4>

TEKST 128

Forbedring af mennesket – Et etisk problem? (2011)

Jacob Birkler, daværende formand for Det Ethiske Råd, introducerer emnet:

<https://www.youtube.com/watch?v=onmxhRZoWUw>

TEKST 129

The ethical dilemma of designer babies (2017)

Biologist Paul Knoepfler in a TED-talk:

<https://www.youtube.com/watch?v=nOHbn8QifBM>

TEKST 130

Interview med fokus på samskabelse (2017)

Videoklip med Christan Bason om samskabelse og om, hvad man kan bruge samskabelse til:

<https://www.youtube.com/watch?v=yqwLVKFe8uc>

TEKST 131

Åbning af den nationale samskabelsesbevægelse (2017)

Professor Jacob Torfing fra RUC fortæller ved åbningen i Folketingets fællesskal om ideen og formålet med bevægelsen:

https://www.youtube.com/watch?v=VxdM8aS_I1M

TEKST 132

What Will Families Look Like In The Future? (2015)

The definition of family is an ever-changing one, but what will family life look like in fifty years? John Iadarola and Hannah Cranstan Think Tank discuss.

<https://www.youtube.com/watch?v=aVsNkuSaeoY>

TEKST 133

Uncanny Lover: "Building a Sex Robot" (2015)

Matt McMullen is developing a Sex Robot according to Robotica, New York Times 2015:

<https://www.youtube.com/watch?v=wLVOnVsLXqw>

TEKST 134

Robotter og automation er fremtiden (2013)

Introduktion til arbejdet med robotteknologi fra Teknologisk Institut og Micro Matic:

<https://www.youtube.com/watch?v=dRnx6K4ajYo>